

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики

А. М. Мамедов /
19 червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
081	081 «Право»
	назва спеціалізації
	«Будівельне та містобудівне право»

Розробник(и):

Мотузенко Б.І., к.соціол.н.

Яхно О.О., к.політ.н.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права

протокол № 12 від 19 червня 2021 року

завідувач кафедри

(підпис)

(Перегуда Є.В.).

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціалізації (НКМС): "«Будівельне та містобудівне право»"

Протокол №3 від 18 червня 2020 року

Голова НКМС

(підпис)

(Н.А. Сердюк).

(прізвище та ініціали)

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики

_____ / А.М. Мамедов /

19 червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"СОЦІОЛОГІЯ ПРАВА"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
081	081 «Право»
	назва спеціалізації
	«Будівельне та містобудівне право»

Розробник(и):

Мотузенко Б.І., к. соціол.н.

Яхно О.О., к.політ.н.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права

протокол № 12 від 19 червня 2021 року

завідувач кафедри _____

(підпис)

(Перегуда Є.В.).

(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією спеціалізації (НКМС): "«Будівельне та містобудівне право»"

Протокол №3 від 18 червня 2020 року

Голова НКМС _____

(підпис)

(Н.А. Сердюк).

(прізвище та ініціали)

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2020-2021 рр.

шифр	Бакалавр ОПП	Форма навчання: денна										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			аудиторних											
			Всього	Разом	у тому числі			КП	КР	РГ	СР			
Л	Лр	Пз												
081	«Право» («Будівельне та містобудівне право»)	3	90	46	24		22			1	44	3	3	

шифр	Бакалавр ОПП	Форма навчання: заочна										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			аудиторних											
			Всього	Разом	у тому числі			КП	КР	РГ	Ср			
Л	Лр	Пз												
081	«Право» («Будівельне містобудівне право»)	3	90	14	4		10				76	3	3	

Анотація

Дисципліна «Соціологія права» є важливою складовою формування правника як фахівця з будівельного та містобудівного права на першому рівні вищої освіти (бакалавра). Розвиток та трансформація суспільних відносин в Україні потребує вдосконалення перш за все механізмів правового виховання та підвищення значущості ролі права в суспільних процесах. У зв'язку з цим зростає роль досліджень, які дають можливість розглянути право в комплексній системі в цілому, а також визначити право як частину соціального цілого. Досягненню цих цілей і послуговує, зокрема, така дисципліна як соціологія права.

Для сучасного розвитку України необхідним є дослідження всіх взаємозв'язків соціуму і права у соціальній структурі, виявлення системи підтримки державних і правових інститутів у їх взаємодії і протидії, а також розробка загальної теорії прийняття оптимальних суспільно значущих юридичних рішень, основ методики вивчення престижу права, ефективності та дієвості правових норм в суспільстві.

Соціологія права – це галузь наукових знань, що з точки зору об'єкта досліджень має міждисциплінарний характер. Вона сформувалася і розвивається на межі двох великих наук – права та соціології.

Робоча програма (силабус) дисципліни узгоджується з ОПІ «Будівельне та містобудівне право» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право».

Робоча програма (силабус) містить витяг з навчального плану, що стосується дисципліни, мету вивчення, компетентності, які має здобути студент, програмні результати навчання, дані щодо керівника курсу, зміст курсу, структурований за модулями, тематику занять, методи контролю та оцінювання знань студентів та роз'яснення деяких аспектів організації навчального процесу, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок студента, список питань модульного та підсумкового контролю, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуального завдання. Також робоча програма (силабус) містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідуваності занять.

Згідно з навчальним планом, основними методами навчання є лекції, практичні заняття, виконання індивідуального завдання, яке має продемонструвати ступінь практичного опрацювання вивченого матеріалу. Кінцевою формою контролю з дисципліни є залік.

Мета навчальної дисципліни

Викладання курсу має на меті формування у студентів комплексу знань з соціології права, соціологічного погляду на соціально-правові відносини, розвиток і функціонування соціального інституту права; правової свідомості і соціально-правового мислення; освоєння практичних підходів і методів соціологічного вивчення соціальних факторів, явищ і процесів у сфері правових відносин; придбання навичок використання отриманих теоретичних і практичних знань у професійній діяльності; підвищення рівня правової культури.

Компетенції студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст	Результати навчання
Спеціальні (фахові) компетентності. Загально-професійні		
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання. ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. ПРН5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.
ЗК13.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.	ПРН6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. ПРН8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин. ПРН13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.
ЗК14.	Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.	ПРН14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.
СК3.	Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.	ПРН20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
СК10	Знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання.	

Керівник курсу

Яхно Олексій Олександрович

Науковий ступінь: кандидат політичних наук

Посада: доцент кафедри політичних наук і права

Ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА

Профіль на сайті КНУБА: http://www.knuba.edu.ua/?page_id=47977.

Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Основи соціології права

Тема 1. Соціологія права в системі суспільних та юридичних дисциплін (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Соціологія права, її об'єкт і предмет.
2. Актуальність вивчення соціології права.
3. Структура і функції соціології права.
4. Основні поняття та категорії соціології права: право, правова норма, правосвідомість, правовідносини, правова культура.
5. Соціальне прогнозування у сфері права.

Список рекомендованої літератури до теми 1

1. Демичева А.В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Соціологія права» для спеціальності 6.03010101. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
2. Жоль К. К. Философия и социология права. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
3. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією доктора соціологічних наук, професора Л.М. Герасіної, доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).

Тема 2. Історичні та наукові передумови виникнення соціології права. Основні етапи становлення та розвитку соціології права (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Історичні передумови виникнення та зародження соціології права (Платон, Арістотель, Т.Гоббс, А.Вольтер, Ж.-Ж.Руссо, Г Гроцій, Д.Дідро, Дж.Локк, Ш. Монтескьє).
2. Соціологія права в концепціях О. Конта, Е. Дюркгейма, М. Вебера.
3. Протосоціологічний і європейський етапи розвитку соціології права; основні представники європейської школи соціології права: Е. Ерліх, Б. Малиновський, Г. Гурвич.
4. Американський етап розвитку соціології права (Р. Паунд, О. Холмс). Реалістичний напрям американської соціології права (Д. Френк, Т. Арнольд, Х. Оліфент, В. Кук, Н. Герлен, К. Левеллін)
5. Розвиток соціології права в Україні (С. Дністрянский, Б. Кістяківський, М. Ковалевський).
6. Теорія правового плюралізму Л. Петражицького. Соціологія права П. Сорокіна.
7. Сучасна українська соціологія права: проблеми, досягнення.

Список рекомендованої літератури до теми 2

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) : [навч. посіб.]. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк. – Л. : Львів. Держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 411 с. URL:

- [http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк Балинська основи соціології посібник.pdf](http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк%20Балинська%20основи%20соціології%20посібник.pdf) (дата звернення 21.09.2019).
2. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією доктора соціологічних наук, професора Л.М. Герасіної, доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
  3. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джу́жа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М. Джу́жи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf> (дата звернення: 01.08.2019).

Тема 3. Право як соціальний інститут та соціальне явище (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Соціальна природа права. Поняття та основні ознаки права.
2. Соціальна цінність права. Соціальні функції права.
3. Соціальна обумовленість розвитку права.
4. Соціальні норми, норми права та їх взаємозв'язок.
5. Соціальні фактори реалізації в механізми дії права.

Список рекомендованої літератури до теми 3

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) : [навч. посіб.]. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк. – Л. : Львів. Держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 411 с. URL: [http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк Балинська основи соціології посібник.pdf](http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк%20Балинська%20основи%20соціології%20посібник.pdf) (дата звернення 21.09.2019).
2. Жоль К. К. Філософія і соціологія права. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
3. Максимов С. И. Классическая и неклассическая модели осмысления правовой реальности в контексте коммуникативной парадигмы права / С. И. Максимов // Известия вузов. Правоведение. – 2014. – № 6. – С. 41–54. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/klassicheskaya-i-neklassicheskaya-modeli-osmysleniya-pravovoy-realnosti-v-kontekste-kommunikativnoy-paradigmy-prava>
4. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джу́жа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М. Джу́жи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf> (дата звернення: 01.08.2019).

Тема 4. Особистість в теорії та практиці права. Правова соціалізація особистості (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Правова соціалізація, її зміст і структура.
2. Особливості правової соціалізації особистості.
3. Соціально-психологічні механізми та інститути правової соціалізації
4. Основні концепції соціалізації
5. Рівні правової соціалізації особистості. Фактори правової соціалізації.
6. Соціальне й індивідуальне в процесі правової соціалізації.
7. Соціологічний та соціально-психологічний аналіз антисоціальної особистості.

Список рекомендованої літератури до теми 4

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) : [навч. посіб.]. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк. – Л. : Львів. Держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 411 с. URL: [http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк Балинська основи соціології посібник.pdf](http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк%20Балинська%20основи%20соціології%20посібник.pdf) (дата звернення 21.09.2019).
2. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією доктора соціологічних наук,

- професора Л.М. Герасіної, доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
3. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джу́жа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М. Джу́жи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf> (дата звернення: 01.08.2019).

Тема 5. Правова культура та шляхи її формування (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Правова культура суспільства та особистості: сутність поняття.
2. Різноманітність теоретичних підходів до вивчення правової культури.
3. Правосвідомість та її деформації.
4. Правова культура та її складові.
5. Шляхи формування правової культури. Сутність правової соціалізації
6. Правова освіта та правове виховання: зміст, принципи, методи та форми.
7. Правове самовиховання. Правова культура сучасної української молоді.

Список рекомендованої літератури до теми 5

1. Гнатюк Я.С., Гоян І.М. Соціологія права: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 124 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
2. Демичева А.В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Соціологія права» для спеціальності 6.03010101. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
3. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. — Х. : Право, 2009. — 352 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2010/Daniljan_2009.pdf

Модуль 2

Соціологія правової поведінки та правової діяльності

Тема 6. Правова свідомість та правова поведінка (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Вивчення в соціології правової свідомості
2. Правова поведінка: особливості вивчення в соціології
3. Структура правосвідомості: знання та розуміння норм, ставлення до права та правових інститутів.
4. Соціальна солідарність та її правовий зміст.
5. Соціальні та специфічні юридичні ознаки правової поведінки.
6. Правова поведінка особистості. Різновиди правової поведінки.

Список рекомендованої літератури до теми 6

1. Гнатюк Я.С., Гоян І.М. Соціологія права: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 124 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
2. Демичева А.В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Соціологія права» для спеціальності 6.03010101. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
3. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джу́жа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf> (дата звернення: 01.08.2019).

Тема 7. Соціологія девіантної поведінки (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Девіація. Суть поняття. Типологія відхилень.
2. Норма і відхилення від неї. Типологія відхилень.
3. Соціологічні теорії девіантної поведінки.
4. Причини та чинники розповсюдження девіації. Приклади позитивної девіації.
5. Профілактика девіантної поведінки як рання профілактика злочинності

Список рекомендованої літератури до теми 7

1. Гнатюк Я.С., Гоян І.М. Соціологія права: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 124 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
2. Мертон Р. Соціальна структура и аномія / Р. Мертон // Социол. исследования. – 1992. – № 2–4.

Тема 8. Соціологія злочинності. Сутність девіантної поведінки правопорушника (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Девіантна і кримінальна поведінка.
2. Соціологічні теорії злочинності як девіантної поведінки.
3. Функції і зміст соціального контролю.
4. Злочинність як соціальне явище. Соціальні характеристики злочинної поведінки.
5. Теорії походження та причини злочинності.
6. Контркультура (субкультура) злочинного світу та її види.
7. Чинники розповсюдження кримінальної субкультури в українському суспільстві.

Список рекомендованої літератури до теми 8

1. Джужа О. М. Роль соціально-психологічних факторів у детермінації злочинності в Україні // Науковий вісник Нац. акад. внутр. справ. – 2014. – № 3 (92). – С. 64–78. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvknuvs_2014_3_8
2. Запобігання злочинності (теорія і практика) : [навч. посіб.] / В. В. Голіна. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. – 120 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/NMP_0016.pdf (дата звернення 21.09.2019)
3. Пугач В.О. Кримінальна субкультура та поширення її в Україні / В. О. Пугач, О.В. Непочаткова // Вісті Кримінологічної асоціації України. – Альманах. Вип. 1. – Х. : Вид-во НУВС, 2004. – С. 144–148. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/drp_2014_3_20.pdf (дата звернення 21.09.2019)
4. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність / О. Ярмиш // Право України. – 2014. – № 4. – С. 134–140. URL: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/pravoukr-2014-4-pravo_ukr_4_14.pdf?id=3e76f268-7c8f-4f3f-a804-aadcfd73152 (дата звернення 21.09.2019)

Тема 9. Соціальна природа правового конфлікту та особливості його вирішення (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Поняття «соціальний конфлікт» та «юридичний конфлікт»
2. Внутрішня структура і складові юридичного конфлікту

3. Типологія конфліктів
4. Кримінальний конфлікт: елементи, фактори виникнення, стадії.
5. Латентна та відкрита стадія конфлікту. Фази конфлікту.
6. Шляхи завершення і засоби вирішення конфліктів.
7. Вплив права на причини, розвиток, результати, наслідки конфлікту.

Список рекомендованої літератури до теми 9

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) : [навч. посіб.]. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк. – Л. : Львів. Держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 411 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк_Балинська_основи_соціології_посібник.pdf (дата звернення 21.09.2019).
2. Бобровник С. Правовий конфлікт : поняття, ознаки, природа та різновиди / С. Бобровник // Вісник Акад. правових наук України. – Х. : Право, 2011. – № 1(64). – С. 26-33. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILA=&_S21STR=varnyu_2011_1_3 (дата звернення 21.09.2019)
3. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність / О. Ярмиш // Право України. – 2014. – № 4. – с. 134–140. URL: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/pravoukr-2014-4-pravo_ukr_4_14.pdf?id=3e76f268-7c8f-4f3f-a804-aadcfd73152 (дата звернення 21.09.2019)

Тема 10. Соціологія законодавчої діяльності. Закон та громадська думка (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Співвідношення легального і легітимного в законодавстві
2. Ефективність законодавства
3. Соціологія громадської думки
4. Соціологія законодавства і правотворчий процес
5. Соціологія законодавства.
6. Правова сфера в фокусі громадської думки. Загальні риси механізму формування громадської думки відносно правової сфери.
7. Маніпуляції громадської думкою як вид злочинності і система покарання в Україні.

Список рекомендованої літератури до теми 10

1. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2013. – 536 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/335836127_Gromadanske_sus_pilstvo_politicni_ta_socialno-pravovi_problemi_rozvitku_monografia
2. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією доктора соціологічних наук, професора Л.М. Герасіної, доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).
3. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність / О. Ярмиш // Право України. – 2014. – № 4. – С. 134–140. URL: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/pravoukr-2014-4-pravo_ukr_4_14.pdf?id=3e76f268-7c8f-4f3f-a804-aadcfd73152 (дата звернення 21.09.2019)

Тема 11. Соціологія правозастосування. Соціологія кримінального права (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Правозастосування як вид соціальної діяльності

2. Суб'єкти правозастосовчої діяльності
3. Умови правозастосовчої діяльності: загальні, спеціальні, індивідуальні
4. Фактична діяльність правозастосовувачів.
5. Соціальні критерії її оцінки діяльності правозастосовувачів

Список рекомендованої літератури до теми 11

1. Вахштайн В. Дело о повседневности. Социология в судебных прецедентах — М.; СПб.: Центр гуманитарных инициатив; Университетская книга, 2014. — 176 с. URL: https://www.phantastike.com/sociology/delo_o_povsednevnosti/zip/ (дата звернення 21.08.2019)
2. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією доктора соціологічних наук, професора Л.М. Герасіної, доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).

Тема 12. Право як об'єкт емпіричного соціологічного дослідження. Методологія та методика соціологічних досліджень в галузі права (Лекції – 2 год.; Практичні заняття – 2 год.)

1. Методологічні засади соціолого-правових досліджень
2. Соціологічні методи дослідження в галузі права.
3. Характеристика методів вивчення суспільної думки.
4. Організація і структура соціолого-правових досліджень
5. Опитувальні методи, аналіз документів.
6. Методи спостереження та експерименту у соціолого-правових дослідженнях.
7. Особливості соціологічного аналізу різних сфер правової дійсності.

Список рекомендованої літератури до теми 12

1. Лютынский Я. Вопрос как инструмент социологического исследования / Я. Лютынский // Социол. исследования. – 1990. – № 1. – С. 89-97. URL: <http://ecsocman.hse.ru/text/19008374/> (дата звернення: 21.08.2019).
2. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джужа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужи. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 288 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf> (дата звернення: 01.08.2019).
3. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности / В.А. Ядов. — 3-е изд., испр. — Москва: Омега-Л, 2007. — 567 с. URL: <https://www.isras.ru/publ.html?id=585> (дата звернення: 21.08.2019).

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Джерела і природа злочинності як соціальний феномен.
2. Соціальна аномія суспільства в контексті злочинності.
3. Правова соціалізація особистості як соціологічного вивчення..
4. Девіантна та деліквентна поведінка: загальна характеристика.
5. Юридична організація як предмет соціологічного дослідження.
6. Правова політика сучасної української держави.
7. Проблеми формування антикорупційної політики.
8. Правопорушення як вид соціальної патології.
9. Проблема причин правопорушень у світовій і вітчизняній науці.

10. Соціальна профілактика правопорушень.
  11. Роль права у попередженні і вирішенні соціальних конфліктів.
  12. Специфіка економічних, політичних, соціальних і гуманітарних прав людини.
  13. Правова культура та правова поведінка людини.
  14. Соціально-правовий механізм регулювання суспільних відносин.
  15. Соціальне середовище та соціальні можливості як фактор девіації.
  16. Проблеми девіантності в Україні.
  17. Сучасний погляд на антисоціальну, кримінальну особистість.
  18. Право в “кодексах” і право в житті.
  19. Місце соціології права в системі соціологічної науки.
  20. Зародження і становлення соціології права як самостійної галузі соціології (кінець XIX – початок XX ст.).
  21. Соціальні особливості кримінального конфлікту.
  22. Вплив соціологічних поглядів Г. Тарда на розвиток соціології права.
  23. Соціологічний підхід до права в Україні (XIX – поч. XX ст.).
- Соціальна обумовленість та соціальна цінність права.
24. Правова поведінка: особливості вивчення в соціології.
  25. Соціологічний аналіз громадянського суспільства у контексті формування правової культури
  26. Особливості розвитку соціології права в Україні.
  27. Соціальні фактори формування правової свідомості особистості та групи.
  28. Фактична діяльність суб’єктів правозастосування. Соціальні критерії її оцінки.
  29. Соціологічна експертиза і соціологічне тлумачення закону.
  30. Соціальні аспекти судових помилок.
  31. Стадії законотворчого процесу як об’єкти дослідження соціології законодавства.
  32. Особливості і соціологічні аспекти вивчення нормотворчого процесу.
  33. Соціологічна експертиза законопроектів.
  34. Поняття «ефективність законодавства» і характеристика її визначення.
  35. Методологічні засади соціолого-правових досліджень.
  36. Характеристика методів вивчення громадської думки.
  37. Використання соціологічних досліджень у юридичній практиці
  38. Методика дослідження правосвідомості, її оцінка та вимір.
  39. Поняття та сутність девіантної поведінки. Норма і відхилення.
  40. Організація і структура соціолого-правових досліджень.

ПИТАННЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЯ

1. Предмет соціології права.
2. Структура і функції соціології права.
3. Методи соціології права
4. Місце соціології права в системі суспільних та правових наук.
5. Передумови виникнення соціології права.
6. Класична соціологія права.
7. Соціолого-правові погляди Е. Дюркгейма.
8. Концепція “живого права” Є. Ерліха.

9. Прагматична соціологія права Р. Паунда.
10. Розвиток соціології права в Україні в кінці XIX ст..
11. Соціологія права в Україні в XX ст.
12. Соціальні функції права.
13. Механізм соціальної дії права.
14. Основні концепції соціалізації.
15. Зміст та інститути правової соціалізації
16. Особливості і механізми правової соціалізації особистості.
17. Поняття і структура правової культури.
18. Правова культура і правова поведінка.
19. Правова поведінка: особливості вивчення в соціології.
20. Соціальні чинники формування правової свідомості
21. Специфіка і структура правової свідомості.
22. Соціологічний розгляд правотворчості.
23. Основні соціологічні концепції девіантної поведінки.
24. Правова культура і правове виховання.
25. Право як соціальний феномен.
26. Поняття і загальні риси громадянської думки.
27. Механізми формування громадської думки
28. Соціальні фактори законотворчого процесу.
29. Правозастосування як вид соціальної діяльності
30. Суб'єкти та умови правозастосовної діяльності
31. Соціальна природа та цілі правосуддя.
32. Поняття та ознаки соціального конфлікту та юридичного конфлікту.
33. Закон як соціальне явище.
34. Судовий процес як соціальна взаємодія.
35. Теорії соціальних конфліктів.
36. Структура і класифікація юридичних конфліктів.
37. Концептуальні підходи до соціології злочинності.
38. Злочин як об'єкт соціологічного аналізу.
39. Способи розв'язання юридичних конфліктів.
40. Методи соціолого-правових досліджень

Методи контролю та оцінювання знань студентів

Система оцінювання знань студентів включає поточний, модульний та семестровий контроль знань.

Поточний і модульний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, захисту індивідуальних завдань та тестового опитування.

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються студенту за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому

разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цьому виданні, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри політичних наук і права.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення навчального семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення навчального семестру. Викладач має право вимагати від студента доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Підсумковий контроль здійснюється шляхом заліку з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання												Індивідуальні завдання	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
35					50							15	100

Примітки.

1. Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево у понеділок о 15:20 в ауд. 431, Центрального корпусу КНУБА. Якщо заняття з дисципліни проводить інший викладач, графік консультаційних занять доводиться ним до студентів на початку вивчення дисципліни.

2. Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

5. Студент, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до складання заліку.

6. Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію).

Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Політика щодо академічної доброчесності

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Політика щодо відвідування

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.

2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методичне забезпечення дисципліни

1. Гнатюк Я.С., Гоян І.М. Соціологія права: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. 124 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).

2. Соціологія права. Підручник. За загальною редакцією доктора соціологічних наук, професора Л.М. Герасіної, доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Академії правових наук України М.І. Панова. Київ, 2003. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).

3. Демичева А.В. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Соціологія права» для спеціальності 6.03010101. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).

Додаткова література

1. Балинська О. М. Основи соціології права (для працівників органів внутрішніх справ) : [навч. посіб.]. / О. М. Балинська, Л. Й. Гуменюк. – Л. : Львів. Держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 411 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/675/1/Гуменюк_Балинська_основи_соціології_посібник.pdf (дата звернення 21.09.2019).

2. Бобровник С. Правовий конфлікт : поняття, ознаки, природа та різновиди / С. Бобровник // Вісник Акад. правових наук України. – Х. : Право, 2011. – № 1(64). – С. 26-33. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=va_pny_2011_1_3 (дата звернення 21.09.2019)

3. Вахштайн В. Дело о повседневности. Социология в судебных прецедентах —

М.; СПб.: Центр гуманитарних ініціатив; Университетська книга, 2014. — 176 с. URL: https://www.phantastike.com/sociology/delo_o_povsednevnosti/zip/ (дата звернення 21.08.2019)

4. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. — Х. : Право, 2013. — 536 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/335836127_Gromadanske_suspilstvo_politicni_ta_socialno-pravovi_problemozvitku_monografia

5. Джужа О. М. Роль соціально-психологічних факторів у детермінації злочинності в Україні // Науковий вісник Нац. акад. внутр. справ. — 2014. — № 3 (92). — С. 64–78. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvknusvs_2014_3_8

6. Жоль К. К. Філософія і соціологія права. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).

7. Запобігання злочинності (теорія і практика) : [навч. посіб.] / В. В. Голина. — Х. : Нац. юрид. акад. України, 2011. — 120 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/NMP_0016.pdf (дата звернення 21.09.2019)

8. Максимов С. И. Классическая и неклассическая модели осмысления правовой реальности в контексте коммуникативной парадигмы права / С. И. Максимов // Известия вузов. Правоведение. — 2014. — № 6. — С. 41–54. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/klassicheskaya-i-neklassicheskaya-modeli-osmysleniya-pravovoy-realnosti-v-kontekste-kommunikativnoy-paradigmy-prava>

9. Мертон Р. Социальная структура и аномия / Р. Мертон // Социол. исследования. — 1992. — № 2–4.

10. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. — Х. : Право, 2009. — 352 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2010/Daniljan_2009.pdf

11. Пугач В.О. Кримінальна субкультура та поширення її в Україні / В. О. Пугач, О.В. Непочаткова // Вісті Кримінологічної асоціації України. — Альманах. Вип. 1. — Х. : Вид-во НУВС, 2004. — С. 144–148. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/drp_2014_3_20.pdf (дата звернення 21.09.2019)

12. Соціологія права : [навч. посіб.] / [О. М. Джужа, І. Г. Кириченко, В. С. Ковальський, С. М. Корецький та ін. ; за заг. ред. О. М. Джужа. — К. : Юрінком Інтер, 2004. — 288 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk719161.pdf> (дата звернення: 01.08.2019).

13. Соціологія права: Навч. посіб. За ред. Н. П. Осипової. Х.: Право, 2007. 232 с. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2638> (дата звернення: 01.08.2019).

14. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности / В.А. Ядов. — 3-е изд., испр. — Москва: Омега-Л, 2007. — 567 с. URL: <https://www.isras.ru/publ.html?id=585> (дата звернення: 21.08.2019).

15. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність / О. Ярмиш // Право України. — 2014. — № 4. — С. 134–140. URL: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/pravoukr-2014-4-pravo_ukr_4_14.pdf?id=3e76f268-7c8f-4f3f-a804-aadcfd73152 (дата звернення 21.09.2019)

Інформаційні ресурси

<http://library.knuba.edu.ua/>. Бібліотека Київського національного університету

будівництва і архітектури.

<http://org2.knuba.edu.ua/>. Освітній портал КНУБА.

<http://aup.org.ua/sp-journal>. Журнал «Соціологія права»

<https://spbume.elpub.ru/jour/index>. Журнал «Социология и право»

<https://www.kiis.com.ua/>. Київський міжнародний інститут соціології.

<https://i-soc.com.ua/>. Інститут соціології НАН України.

<http://ratinggroup.ua/ru/>. Соціологічна група «Рейтинг».

<https://dif.org.ua/>. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва.